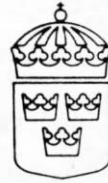

Förslag till riksdagen

1987/88:13

Riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag till lag om ersättning m. m. till riksdagens ledamöter

Förs.
1987/88:13

Förslaget

Förvaltningsstyrelsen lägger fram ett förslag till en ny lag om ersättning m. m. till riksdagens ledamöter. Förslaget bygger på en översyn av den gällande ersättningsstadgan från 1971. Översynen har utförts av en av förvaltningsstyrelsen tillsatt kommitté, bestående av riksdagsledamöterna John Johnsson (s), ordf., Rolf Clarkson (m), Martin Olsson (c), Karin Ahrland (fp) och Tommy Franzén (vpk). Kommittén har biträts av förvaltningsdirektör Gunnar Grenfors, kanslichef Lennart Persson, avdelningschef Börje Gustafsson, föredragande Staffan Hansson och byrådirektör Harriet Ekman.

Kommitténs tidigare förslag resulterade våren 1987 i en lag (1987:110) om ändring i ersättningsstadgan. Ändringarna berör de inledande bestämmelserna, arvode, traktamentsbestämmelser, ersättning för kostnader och reseförmåner (1–11 och 13 §§).

Kommittén har i mars 1988 lagt fram förslag beträffande övriga delar av stadgan, främst pensionsbestämmelserna. Förvaltningsstyrelsen ställer sig bakom förslaget.

Den viktigaste nyheten i förslaget är att visstidspension och avgångsvederlag föreslås ersatta med en rätt till inkomstgaranti. Garantin innebär att en ledamot som tjänstgjort minst tolv riksdagsår är berättigad att vid sin avgång få 66 % av det gällande ledamotsarvodet. Garantin minskas om den avgångne ledamoten uppbär förvärvsinkomster. Minskningen utgör 65 % av förvärvsinkomsten minskat med två basbelopp. För ledamöter som tjänstgjort kortare tid än tolv år eller som inte fyllt 40 år är garantin begränsad till storleken eller tidsmässigt.

Förslaget beträffande ålders- och familjepension innebär endast smärre ändringar. Ålderspensionen höjs med tre procentenheter från 13 till 16 % av ledamotsarvodet.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1988. De nuvarande bestämmelserna om visstidspension och familjepension efter den som uppbär visstidspension skall fortfarande gälla för den som den 1 juli 1988 antingen är ledamot eller tjänstgjort som ersättare minst tre år, om han inte senast den 15 oktober 1988 skriftligen förklarar att han önskar omfattas av bestämmelserna om inkomstgaranti.

Lagförslaget är intaget som bilaga 1.

Egenpension för ledamot

Egenpensionsförmåner enligt ersättningsstadgan utgörs av ålders-, sjuk- och visstidspension. Pensionsåldern inträder vid utgången av det riksdagsår under vilket ledamoten fyller 65 år. Pensionsunderlaget utgörs vid varje tidpunkt av det arvode för månad som utgår till en ledamot.

För hel pension fordras tolv riksdagsår. Endast år före uppnådd pensionsålder tillgodoräknas. I fråga om sjukpension inräknas, utöver antalet uppnådda riksdagsår, även de år som återstår till pensionsåldern.

Ålderspension utgår vid uppnådd pensionsålder eller vid den senare tidpunkt då mandatet upphör. För den som lämnat riksdagen före pensionsåldern föreligger dock rätt till ålderspension endast om han uppnått minst sex riksdagsår. Pensionen är en nettopension som utgår utöver andra pensionsförmåner, t. ex. folkpension och ATP. Beloppet utgör vid full pension 13 % av ledamotsarvodet.

Sjukpension utgår till ledamot som före pensionsåldern frånträder sitt uppdrag på grund av sjukdom, som är varaktig eller kan antas bli bestående avsevärd tid. Hel sjukpension utgår med 65 % av ledamotsarvodet.

Visstidspension utgår till avgående ledamot som fyllt 50 år och som tjänstgjort minst sex år. Hel visstidspension – 65 % av det gällande ledamotsarvodet – betalas till den som innehaft sitt mandat i minst tolv år. Pensionen reduceras efter en given skala till halva beloppet för den som varit ledamot i sex år.

Sjukpension och visstidspension minskas med utgående pensionsförmåner och, under vissa förutsättningar, sjukpenningförmåner från den allmänna försäkringen.

Familjepension

Ersättningsstadgan innehåller också bestämmelser om rätt till familjepension efter den som vid sin död var riksdagsledamot eller berättigad till egenpension. Familjepensionen utgår till efterlevande make under förutsättning att äktenskapet ingåtts senast den dag då ledamoten fyllt 60 år, samt till efterlevande barn som ej fyllt 19 år.

Hel familjepension utgör för månad 5 % av pensionsunderlaget för en förmånsberättigad och 10 % för två eller flera. Make erhåller alltid 5 %. Mellan flera barn delas lika.

Änka som ej erhåller änkepension enligt tilläggs pensioneringen inom den allmänna försäkringen erhåller särskild änkepension med högst 21 % av pensionsunderlaget.

Även familjepensionen är en nettopension som utgår utöver andra pensionsförmåner.

Avgångsersättning

Den som inte är berättigad till pension men som tjänstgjort i minst tre år har rätt till *avgångsersättning*. Ersättningen är sex månadsarvoden för den som

varit ledamot i tre men inte sex år och i övriga fall tolv månadsarvoden. Förutom till ledamöter med tjänstgöringstid understigande sex år innebär systemet att avgångsersättning blir aktuell då 50-årsvillkoret inte är uppfyllt.

Förs. 1987/88:13

Talmannens pensionsförmåner

Talmannen erhåller utöver pension enligt ersättningsstadgan ett så stort belopp att de sammanlagda förmånerna motsvarar pensionen till statsministern. På samma sätt får efterlevande till talmannen familjepensionsförmåner som motsvarar dem som tillkommer efterlevande till statsministern.

Ersättares pensionsförmåner

Vid tillämpningen av bestämmelserna om egenpension, familjepension och avgångsvederlag jämställs en ersättare med en ledamot.

Jämförbara pensionssystem inom det statliga och kommunala området

Som en jämförelse med riksdagens ersättningsregler kan nämnas bestämmelserna för pensionering av statsråd och statligt anställda med förordnandepension samt förtroendevalda i kommuner och landsting.

Statsråd, verkschefer m. fl. (tjänster med förordnande för bestämd tid)

Förordnandepension utgår om tjänsten innehafts sex år. Full pension motsvarar 65 % av lönen och utgår om tjänsten antingen innehafts i oavbruten följd i minst tolv år och 55 års ålder uppnåtts när förordnandet upphör eller då tjänstgöringstiden överstiger 18 år. Kravet på att 55 års ålder skall ha uppnåtts gäller dock inte statsråd. Om tjänsten innehafts i oavbruten följd men mindre än tolv år minskas pensionen med 1/160 för varje fjärdedel år tjänstgöringen understiger tolv år, dock med högst 15 %.

Om 55 års ålder inte uppnåtts och tjänstgöringstiden är mindre än 18 år men mer än tolv år minskas pensionen med 1/6 för varje hel och påbörjad femårsperiod, som återstår till 55 års ålder, dock med högst 50 %.

Regeringen/förvaltningsstyrelsen kan besluta om undantag från de nämnda bestämmelserna.

Den som efter pensionstillfället går över i annan statlig anställning får löneavdrag med pensionsbeloppet upp till 65 % därav. Andra inkomster av anställning eller förvärvsarbete som pensionstagaren får för tid före 65 års ålder reducerar pensionen med 65 % av sådana inkomster minskat med två basbelopp.

Är pensionen reducerad, avkortas minskningen i motsvarande grad.

På det statliga området finns bestämmelser i avlöningsavtalet (AST) som innebär att lönen minskas när pension utgår.

I allmänhet gäller följande regler.

Pension utgår i form av visstidspension under tiden från avgången till utgången av månaden före den då den förtroendevalde fyller 65 år med 65 % av pensionsunderlaget multiplicerat med den för visstidspensionen gällande tjänstetidsfaktorn.

Tjänstetidsfaktorn utgör 1/144 för varje månads tjänstgöring, dvs. full visstidspension (144/144) uppnås efter tolv års tjänst.

Har pensionstagaren efter avgången inkomst på grund av anställning, offentligt uppdrag eller annat förvärvsarbete skall visstidspensionen minskas med 75 % av sådan inkomst multiplicerad med tjänstetidsfaktorn. Från minskningen undantas ett basbelopp.

Vid avgång före mandatperiods utgång krävs enligt huvudregeln att uppdraget innehafts i minst 36 kalendermånader. Undantagsvis kan dock antalet månader för vilka pension uppbärs komma att beräknas redan efter en månads tjänstgöring.

Förvaltningsstyrelsens överväganden

De motiv som anfördes vid införandet av bestämmelserna om visstidspension och avgångsersättning har bärkraft även i dag. Det ligger i sakens natur att uppdraget som riksdagsledamot är behäftat med osäkerhet. Det måste anses rimligt att de som tar på sig detta viktiga samhällsupdrag får en trygghet i händelse av att de av det ena eller andra skälet lämnar uppdraget. Ett system som ger ett rimligt mått av trygghet är viktigt bl.a. av rekryteringsskäl och med hänsyn till behovet för ett parti att förändra personuppsättningen i riksdagen.

Den nuvarande ordningen har emellertid brister i främst två avseenden.

Femtioårsgränsen skiljer på ett drastiskt sätt mellan pensionsberättigade och övriga. Några avtrappningsregler finns inte. Däremot finns en allmän dispensregel som dock i praxis fått en snäv tillämpning. Gränsen 50 år innebär att den som kommit in i riksdagen vid unga år och kanske tillhört den i 20–25 år, men som av någon anledning lämnar mandatet före 50 års ålder, inte åtnjuter annan inkomstrygghet än avgångsersättningen.

Ersättningsstadgan innehåller inte några regler om samordning med inkomst som den pensionsberättigade har vid sidan av pensionen. I AST finns emellertid regler som innebär att lönen reduceras då pension utgår. Någon motsvarande reglering finns inte för den som går över till kommunal tjänst, till ett statligt bolag eller till enskild tjänst. Detta har i praktiken medfört att de som efter pensioneringen fått arbeten som inte omfattas av AST fått en betydligt bättre situation totalt sett än de som fått en statlig tjänst.

För avgångsersättningen saknas samordningsbestämmelser även i AST. Detta har medfört att en ledamot som lämnat riksdagen för att gå över till en högre statlig tjänst stundom kan vara berättigad till avgångsersättning trots att den omställningssituation som avgångsersättningen avser att ge ekonomisk täckning för inte har förelegat.

En förändring av den nuvarande ordningen bör självfallet syfta till att i möjligaste mån undvika nackdelar som är förenade med en regel av det slag som femtioårsgränsen utgör. Tryggheten bör göras bättre för personer under denna ålder. En annan viktig utgångspunkt bör vara att inkomsttryggheten skall vara densamma oavsett vilken samhällssektor som ledamoten går över till sedan riksdagsuppdraget upphört. Systemet bör konstrueras som en garanti från vilken avräknas viss del av andra inkomster som ledamoten uppbär efter avgången.

Trygghetssystemet bör liksom i dag nivåmässigt relateras till den tid ledamoten innehaft sitt uppdrag. De nuvarande tidsgränserna tre, sex och tolv år bör i princip komma till användning även i framtiden. Systemet bör bygga på ungefär samma principer som gäller för pensioner av motsvarande slag till statsråd.

Det är önskvärt att systemet får en enhetlig konstruktion och således omfattar både de fall som i dag täcks av egenpension och de fall för vilka utgår avgångsersättning. Det kan också vara lämpligt att man lämnar pensionssystemets terminologi och i stället anknyter till ett enhetligt system med inkomstgaranti. I systemet bör ligga att avräkning från garantin skall göras för under garantitiden uppburna inkomster av annat slag.

Förvaltningsstyrelsens förslag

Inkomstgaranti

Styrelsen föreslår att ett system med inkomstgaranti införs som skall ersätta det nuvarande systemet med visstidspension och avgångsersättning. Inkomstgarantin skall för den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanhängande tjänstgöringstid av minst sex år bestå till 65 års ålder, då garantin avlöses av ålderspension. Om ledamoten inte fyllt 40 år vid avgången från riksdagen begränsas garantitiden till fem år.

För ledamöter som lämnar riksdagen efter tre–fem års sammanhängande tjänstgöringstid föreslås en garantitid av ett år.

Skyddet efter tolv års tjänstgöring

Förslaget innebär att inkomstgaranti utgår med 66 % av ledamotsarvodet för ledamot som innehaft sitt uppdrag i minst tolv år. Det första året efter det en ledamot lämnat riksdagen kan vara särskilt kritiskt, och man får räkna med att det ofta tar en viss tid att ordna ett arbete. Inkomstgarantin under det första året bör därför motsvara 80 % av ledamotsarvodet.

Skyddet efter sex års tjänstgöringstid

Garantins storlek bör – i likhet med vad som för närvarande gäller för visstidspension – ställas i relation till antalet mandatår mellan sex och tolv år, varvid även kan beaktas sådana riksdagsår som inte ligger i en följd. Halvt garantibelopp, dvs. 33 % av ledamotsarvodet, bör utgå efter sex år.

Skalan bör därför se ut på följande sätt med tjänstgöringstiden som utgångspunkt: Förs. 1987/88:13

Minst 6 år 33 % av ledamotsarvodet
Minst 7 år 38,5 % av ledamotsarvodet
Minst 8 år 44 % av ledamotsarvodet
Minst 9 år 49,5 % av ledamotsarvodet
Minst 10 år 55 % av ledamotsarvodet
Minst 11 år 60,5 % av ledamotsarvodet
Minst 12 år 66 % av ledamotsarvodet

I varje fall för de lägre beloppen får man utgå från att den ersättningsberättigade skaffar sig kompletterande försörjning. Inkomstgarantin under det första året bör även för den som tjänstgjort minst sex år motsvara 80 % av ledamotsarvodet.

Skyddet efter tre men ej sex års tjänstgöring

Som tidigare nämnts bör skyddsregeln inte gälla för dem som innehaft riksdagsuppdraget kortare tid än tre år. Om uppdraget varat tre–fem år bör inkomstgarantin gälla men med den begränsningen att garantitiden endast är ett år. Garantins storlek bör i dessa fall vara 66 % av ledamotsarvodet. Dessutom bör det dispensvägen finnas en möjlighet att utsträcka garantin – eventuellt nedsatt till ett lägre belopp – med högst ett år.

Begränsning av skyddet för den som vid avgången är under 40 år

Det kan ifrågasättas om inte inkomstgarantin bör reduceras eller bortfalla om den garantiberättigade är relativt ung. Det är knappast rimligt utgå från att en avgången ledamot som har kanske 30 år kvar till pensionsåldern skall leva på en inkomstgaranti under hela denna tid. Å andra sidan kan det inte förnekas att en ledamot som mycket ung kommer in i riksdagen kan ha betydande omställningssvårigheter om han eller hon åtskilliga år senare, kanske fler än tolv, lämnar riksdagen. För att underlätta denna omställning till arbetslivet bör inkomstgarantin utgå under fem år. Antalet år bör vara detsamma vid såväl hel som på grund av tjänstgöringstidens längd reducerad garanti. Därutöver bör gälla att garantin alltid utgår med 80 % av pensionsunderlaget under första året för den som tjänstgjort minst sex år.

Åldersgränsen för tidsbegränsad inkomstgaranti bör fastställas till 40 år. För att inte reglerna skall fungera alltför stelbent bör riksdagens förvaltningskontor även i dessa fall kunna genom dispens förlänga femårstiden med ett år, om det efter denna tid visar sig att en ledamot kommit i försörjningssvårigheter som har samband med frånvaron från arbetsmarknaden. Ett annat skäl för dispens kan vara sjukdom. Garantibeloppet kan eventuellt sättas ner under den förlängda garantitiden.

Avdrag på garantibeloppet för förvärvsinkomster m.m.

Idén med inkomstgarantin är att garantibeloppet minskar om den ersättningsberättigade uppbär förvärvsinkomster eller pensionsförmåner. De

regler om minskning av förordnandepension som gäller för statsråd, verkschefer m. m. bör i princip kunna tjäna som förebild för hur minskningen av inkomstgarantin skall ske.

Främst bör inkomster som är pensionsgrundande enligt 11 kap. 2 och 3 §§ lagen om allmän försäkring påverka inkomstgarantin. I sådana inkomster ingår inkomster av anställning och av annat förvärvsarbete ävensom socialförsäkringsersättningar och andra ersättningar som har karaktär av ersättning för uteblivna arbetsinkomster. Vidare bör inkomster från anställning eller uppdrag utomlands, som inte beskattas här i riket, räknas med vid minskningen.

Pensions- och livränteförmåner på grund av tidigare förvärvsarbete bör också påverka inkomstgarantin. Detta gäller inte bara förtidspensionsförmåner från den allmänna försäkringen utan även pensionsförmåner som utgår på grund av statlig eller kommunal tjänst eller från pensionsförsäkringar m. m. som betalats av en arbets- eller uppdragsgivare.

Av administrativa skäl bör inte inkomstbelopp som är så små att de inte medräknas i den pensionsgrundande inkomsten (under 1 000 kr. per år från en och samma arbetsgivare) påverka inkomstgarantin.

Inkomster av kapital skall inte påverka inkomstgarantin.

Förtidspensionsförmåner från den allmänna försäkringen bör reducera inkomstgarantin med hela pensionsbeloppet. Eljest skulle en inkomstgaranti framstå som ett ekonomiskt fördelaktigare alternativ än sjukpension i de fall förutsättningarna för rätt till sådan pension föreligger.

I övrigt föreslås att avdragsreglerna konstrueras på följande sätt.

Den som inte har annan inkomst får 66 % av ledamotsarvodet dvs. i dagens läge 11 953 kr./månad eller 143 436 kr./år.

Inkomstgarantin reduceras med ett belopp som motsvarar 65 % av förvärvsinkomsten minskat med två basbelopp.

Det sagda innebär att en avgången ledamot med tolv tjänstgöringsår som tjänar 79 385 kr. får uppbära hela garantin 143 436 kr. Han disponerar alltså sammanlagt 222 821 kr. Om ledamoten däremot tjänar 150 000 kr. reduceras garantin med 65 % av 150 000 - 51 600 = 45 900.

Garantin utgör i detta exempel alltså $143\,436 - 45\,900 = 97\,536$. Ledamoten får sammanlagt en inkomst av $150\,000 + 97\,536 = 247\,536$. Om ledamoten har lägre garantibelopp på grund av kortare tid än tolv år reduceras minskningen i motsvarande mån. Efter nio års tjänstgöring blir sålunda minskningen $9/12$ av 45 900 eller 34 425 kr. Hur inkomstgarantin utfaller i olika inkomstlägen framgår av bilaga 2.

Vid en inkomst av 300 055 kr. för den som har tolv års tjänstgöring bortfaller garantin i sin helhet.

Förtidspensionsförmåner från den allmänna försäkringen beräknas och utbetalas liksom inkomstgarantin per månad och kan lätt avräknas. Övriga inkomster bör däremot beräknas kalenderårsvis och därefter fördelas jämnt över årets månader. Inkomsten kan vara ojämnt fördelad över året och i många fall, t.ex. när inkomst av rörelse eller jordbruk finns, kan inkomsten fastställas först efter bokslut. Basbeloppsavdraget beräknas också lättast på årsinkomsten. Det torde därför vid den praktiska hanteringen av bestämmelserna vara ofrånkomligt att man arbetar med en form av preliminär garanti

som grundar sig på den garantiberättigades uppgifter om beräknad årsinkomst. Ett sådant system tillämpas såväl inom sjukförsäkringen som vid preliminärskatteberäkningen. Sedan inkomståret gått till ända kan en slutlig avräkning göras. För att systemet inte skall bli alltför ohanterligt bör man därvid bortse från differenser som framstår som obetydliga.

I vissa fall kommer inkomstgarantin endast att utgå under en del av året, t.ex. under november och december efter ett val. En särregel föreslås för sådana situationer för att undvika att hela årsinkomsten påverkar inkomstgarantin.

Närmare bestämmelser om administrativa rutiner beträffande inkomstgarantin kan tas in i de tillämpningsbestämmelser till den nya lagen som förvaltningskontoret utfärdar.

Efterlevandeskyddet vid inkomstgaranti

Efter mönster för vad som gäller vid visstidspension föreslås att i inkomstgarantisystemet ingår ett efterlevandeskydd för barn under 19 år. Förutsättningarna bör vara att inkomstgarantin baserar sig på minst sex riksdagsår och att garantin fortfarande gäller vid dödsfallet. Eftersom visstidspension endast utgår till den som fyllt 50 år, men en inkomstgaranti för längre tid än ett år inte är knuten till någon åldersgräns, bör skyddet tillkomma efterlevande make först efter en skälighetsprövning av försörjningssituationen. I första hand bör make som saknar eller har små egna inkomster utöver pensionsförmåner från den allmänna försäkringen komma i fråga för en skälighetsprövning. Ett beslut om efterlevandeskydd till make bör kunna omprövas. Skäl för omprövning kan vara att make ingår ett nytt äktenskap eller att inkomstförhållandena varaktigt ändras i icke obetydlig omfattning.

Sjuk- och ålderspension

Förvaltningsstyrelsen föreslår också vissa materiella ändringar i bestämmelserna om ålderspension.

Pensionsåldern inträder enligt ersättningsstadgans bestämmelser vid utgången av det riksdagsår då ledamoten fyller 65 år, och rätt till ålderspension föreligger fr.o.m. denna tidpunkt eller fr.o.m. den senare tidpunkt då ledamoten lämnar riksdagen. Pensionsåldern utgör i sin tur slutpunkten för den tjänstgöringstid som får medräknas i kvalifikationstiderna för rätt till hel eller reducerad pension.

Såväl rättviseskäl som administrativa skäl talar för att ålderspensionen från riksdagen skall kunna utgå från samma tidpunkt som ålderspensionen från den allmänna försäkringen, dvs. fr.o.m. den månad varunder 65-årsdagen infaller och förslag läggs fram härom. Däremot bör liksom hittills slutpunkten för kvalifikationstiden för ålderspension ligga vid utgången av det riksdagsår varunder ledamoten fyller 65 år. Begreppet pensionsålder har därför utmönstrats ur författningstexten vilket medför redaktionella ändringar i bestämmelserna om sjukpension.

Ålderspensionen enligt ersättningsstadgan är till skillnad från vad som gäller på det statliga området i övrigt konstruerad som ett tillskott till pensionsförmånerna från den allmänna försäkringen. Pensionsbeloppet

utgör sedan år 1976 13 % av ledamotsarvodet. Riksdagspensionen är inte värdesäkrad genom anknytning till basbeloppet utan följer ledamotsarvodets utveckling. Denna konstruktion har inneburit att riksdagspensionen inte på samma sätt som de allmänna pensionsförmånerna och statstjänstemännens pensioner höjts i takt med den allmänna prisutvecklingen. Förslag läggs fram om en höjning av ålderspensionen med tre procentenheter till 16 % av ledamotsarvodet.

Samtidigt görs ett förtydligande i författningstexten så att det klarare framgår att pensionsunderlaget motsvarar det vid varje pensionsutbetalningstillfälle gällande ledamotsarvodet.

För rätt till ålderspension bör generellt gälla en minsta kvalifikationstid av sex år.

Familjepension

Förvaltningsstyrelsen föreslår att rätten till särskild änkepension slopas, eftersom denna pensionsförmån inte längre har aktualitet.

Talmannens pensionsförmåner

Några materiella ändringar beträffande pensionsförmånerna till talmannen och talmannens efterlevande föreslås inte. Däremot föreslås ett förtydligande av vilka bestämmelser som gäller.

Ersättningsstadgans bestämmelser i övriga delar

Som inledningsvis nämnts har bestämmelserna om arvoden och andra ersättningar till ledamöter vid fullgörandet av riksdagsuppdraget nyligen varit föremål för översyn, och bestämmelserna har ändrats genom lagen (1987:110) om ändring i ersättningsstadgan (förs. 1986/87:11, KU 28, rskr. 150). Bestämmelserna föreslås intagna i oförändrat skick i den nya lagen liksom bestämmelserna i 25-27 §§ gällande stadga. Hänvisningen i 25 § till reglementet (1962:698) angående statens grupplivförsäkring har slopats, eftersom reglementet kommer att upphävas inom kort.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1988 då ersättningsstadgan skall upphöra att gälla. Äldre bestämmelser om pension måste dock fortfarande kunna gälla för redan intjänade pensionsrätter. Däremot bör de som är ledamöter av riksdagen vid ikraftträdandet få rätt att välja om de vill stå kvar i det gamla systemet med visstidspension eller omfattas av det nya systemet med inkomstgaranti. Detsamma bör gälla de som tjänstgjort som ersättare under minst tre år. Den som väljer att omfattas av bestämmelsen om inkomstgaranti skall avge en skriftlig förklaring härom till förvaltningskontoret senast den 15 oktober 1988.

Förbättringen av ålderspensionen bör komma även dem till godo som i dag får en ålderspension som beräknas med utgångspunkt i en högsta pensionsnivå om 13% av ledamotsarvodet.

Förvaltningsstyrelsen hemställer att riksdagen antar det i bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ersättning m. m. till riksdagens ledamöter.

I handläggningen av detta ärende har deltagit förutom undertecknad ordförande, riksdagsledamöterna Oskar Lindkvist (s), Sten Svensson (m), Marianne Ståhlberg (s), Martin Olsson (c), John Johnsson (s), Blenda Littmarck (m), Birgit Friggebo (fp) och Tommy Franzén (vpk).

Reservation

Tommy Franzén (vpk) reserverade sig mot förslaget om en åldersgräns på 40 år för tidsbegränsad inkomstgaranti och föreslog att åldersgränsen skulle vara 45 år.

Särskilt yttrande

Sten Svensson (m) anför:

Systemet med inkomstgaranti är oprövat och verkningarna när det gäller rekryteringen av nya ledamöter är svåra att bedöma. Särskilt gäller det för rekrytering från den enskilda sektorn. Det är angeläget att frågan om systemets verkningar i nämnda hänseenden följs med uppmärksamhet. Konstitutionsutskottet bör bevaka denna fråga och ta de initiativ som utvecklingen kan ge anledning till.

Stockholm den 23 mars 1988

Riksdagens förvaltningskontor

Ingemund Bengtsson

/Gunnar Grenfors

Förslag till Lag om ersättning m. m. till riksdagens ledamöter

Förs. 1987/88:13
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § En ledamot av riksdagen är berättigad till ekonomiska förmåner enligt denna lag. Förmånerna utgår inte för tid då en ledamot är statsråd. Ej heller utgår förmånerna för tid då en ledamot av annat skäl än offentligt uppdrag eller sjukdom och annat laga förfall beviljats ledighet under minst en månad i följd.

För ersättare som utövar uppdrag som riksdagsledamot gäller samma bestämmelser som för ledamot med de undantag som anges i 2 och 7 §§.

2 § Bestämmelserna i 3–12 §§ tillämpas från och med den dag då ledamoten tar plats i riksdagen till och med utgången av den månad då uppdraget att vara ledamot upphör.

För den som ersätter annan ledamot än talmannen eller ett statsråd tillämpas 3–12 §§ endast för tjänstgöringstiden.

Riksdagens förvaltningskontor får, då särskilda skäl föreligger, besluta att bestämmelserna i 3–12 §§ helt eller delvis skall tillämpas för ersättare även för tid utöver tjänstgöringstiden.

Pension enligt denna lag utgår från och med den dag då rätten att uppbära pension inträder till och med den dag då en månad förflutit efter pensionstagarens död eller, om pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad varunder rätten upphört. Egenpension enligt denna lag får inte utgå samtidigt med arvode eller inkomstgaranti.

Arvode

3 § Ledamotsarvode betalas med ett belopp för månad som motsvarar den genomsnittliga lönen för tjänster som byråchefer vid statliga myndigheter och som rådmän, hovrättsråd och kammarrättsråd. Riksdagens förvaltningskontor beräknar årligen arvodet för tiden den 1 oktober–den 30 september.

Talmannen erhåller ett arvode som motsvarar lönen till statsministern.

Vid tillämpning av lagen (1962:381) om allmän försäkring skall arvodet anses som inkomst av anställning och ledamot anses som arbetstagarare.

4 § Tilläggsarvode betalas för månad till vice talman med tolv procent, till ordförande i utskott med åtta procent och till vice ordförande i utskott med fyra procent av ledamotsarvodet.

5 § Sjukpenning och föräldrapenning över garantinivån, som tillkommer ledamot, uppbärs i den ordning som anges i 3 kap. 16 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring (arbetsgivarinträde).

6 § Beviljas en ledamot ledighet under mer än femton dagar i följd av annat skäl än offentligt uppdrag eller sjukdom och annat laga förfall, görs avdrag från arvodet med två tredjedelar från och med den sextonde dagen.

Traktamente

7 § En ledamot som är bosatt utanför ett område, som begränsas av en cirkel med 70 kilometers radie och med riksdagshuset som medelpunkt, får för tid då riksmöte pågår, med undantag för uppehåll i samband med jul och nyår,

traktamente beräknat efter sammanlagda lägsta beloppen för dag och natt enligt det allmänna reseav tal som tillämpas för statliga tjänstemän. Detsamma gäller vid sammanträde eller annan förrättning för riksdagen i Stockholm under tid då riksmöte inte pågår.

Om en ersättare, som inte kan beredas bostad i riksdagens hus, har kostnader för övernattningskostnader som överstiger natttraktamentet, kan förvaltningskontoret bevilja särskild ersättning härför.

8 § Annan ledamot som är bosatt utanför ett område, som begränsas av en cirkel med 15 kilometers radie och med riksdagshuset som medelpunkt, kan av riksdagens förvaltningskontor tillerkännas traktamente med högst det belopp som följer av 7 §.

9 § Om en ledamot varit frånvarande mer än femton dagar i följd upphör traktamentet för dag från och med den första dagen. Detsamma gäller om en ledamot under frånvaro uppstår annat dagtraktamente.

Vid frånvaro mer än femton dagar i följd minskas traktamentet för natt till hälften från och med den sextonde dagen.

Efter frånvaro mer än nittio dagar i följd utgår inte längre något traktamente.

Kostnadsersättning

10 § Till en ledamot betalas kostnadsersättning för månad. Kostnadsersättning utgör för år räknat för ledamot som är berättigad till traktamente 70 procent av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och för annan ledamot ett basbelopp.

Efter frånvaro mer än nittio dagar i följd upphör kostnadsersättningen.

Talmannen är inte berättigad till kostnadsersättning.

Reseförmåner

11 § Ledamot får anlita inrikes järnväg och statliga busslinjer på riksdagens bekostnad. Detsamma gäller för resor med reguljära flyglinjer, om resan avser utövandet av uppdraget som riksdagsledamot.

12 § Riksdagens förvaltningskontor kan bestämma, enligt 29 §, att ledamot på riksdagens bekostnad får anlita annat färdmedel än som anges i 11 § och att ledamot äger åtnjuta traktamente vid resa med anledning av uppdraget som riksdagsledamot.

Egenpension

13 § Egenpensionsförmåner är ålders- och sjukpension.

Pensionsunderlaget utgörs vid varje tidpunkt av det arvode för månad som utgår till en ledamot.

Talmannen erhåller förordnandepension med tillämpning av förordningen om tjänstepensionsrätt för statsråd (SAVFS 1987:6 B4). Vad som sägs i förordningen (1984:1041) om förordnandepension m. m. om regeringen skall i stället gälla riksdagens förvaltningskontor.

Utgår inte förordnandepension erhåller talmannen egenpension eller inkomstgaranti enligt denna lag. Den tid varunder talmansuppdraget innehafts jämföras därvid med tid som ledamot.

14 § För hel pension fordras att ledamoten fullgjort tolv riksdagsår senast vid utgången av det riksdagsår varunder han fyller 65 år.

Då fråga är om sjukpension, inräknas utöver antalet uppnådda riksdagsår även de år som återstår fram till utgången av det riksdagsår varunder ledamoten fyller 65 år.

15 § Ledamot äger rätt till ålderspension om han fullgjort minst sex riksdagsår senast vid utgången av det riksdagsår varunder han fyller 65 år.

Om särskilda skäl föreligger får riksdagens förvaltningskontor bevilja ålderspension till en ledamot som inte uppfyller de villkor som föreskrivs i första stycket.

Ålderspension utgår från och med den månad varunder ledamoten fyller 65 år eller från och med månaden efter den senare tidpunkt då uppdraget att vara ledamot upphör.

Hel ålderspension utgör för månad 16 procent av pensionsunderlaget. För ledamot som är född före år 1914 ökas procenttalet med 2,6 för varje år han är född före år 1914.

Uppgår antalet riksdagsår inte till tolv utgår så stor del av hel ålderspension som svarar mot antalet riksdagsår.

16 § Sjukpension utgår till en ledamot som frånträder sitt uppdrag på grund av sjukdom som är varaktig eller kan antagas bli bestående avsevärd tid.

Sjukpension utgår längst till och med månaden före den månad varunder ledamoten fyller 65 år.

Hel sjukpension utgör för månad 65 procent av pensionsunderlaget.

Bestämmelserna i 15 § femte stycket äger motsvarande tillämpning på sjukpension.

17 § Från sjukpension avdrages vad ledamoten är berättigad att uppbära i form av sjukpenning, sjukbidrag eller förtidspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller sjukpenning eller livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd, sjukpenning dock endast om den börjat utgå vid pensionstillfället.

Utgår ej hel pension minskas avdrag i motsvarande mån som pensionen.

Familjepension

18 § Familjepension utgår efter den som vid sin död var ledamot av riksdagen eller berättigad till egenpension enligt 15 eller 16 §. Den tillkommer efterlevande make, under förutsättning att äktenskapet ingåtts senast den dag ledamoten fyllt 60 år, samt efterlevande barn som inte fyllt 19 år.

Riksdagens förvaltningskontor kan bevilja skäligen pension till frånskild make ävensom till efterlevande make oaktat äktenskapet ingåtts senare än som sagts i första stycket.

Familjepension utgår till efterlevande till talmannen med tillämpning av förordningen om tjänstepensionsrätt för statsråd (SAVFS 1987:6 B4).

19 § Hel familjepension utgör för månad för en förmånsberättigad (make eller barn) fem procent av pensionsunderlaget och för två eller flera förmånsberättigade tio procent av pensionsunderlaget.

Om ledamoten var född före år 1914, skall för varje år han var född före detta år de angivna procenttalen ökas med 1,04 för änka och med 0,26 för varje barn. Ökning skall dock ske med 1,04 för ett barn, om ledamoten inte efterlämnade änka.

Om mer än en förmånsberättigad finns, fördelas familjepensionen så att make alltid erhåller vad som skolat utgå till en förmånsberättigad. Mellan flera barn delas lika.

20 § Bestämmelserna i 13 § andra stycket, 14 § första stycket samt 15 § femte stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om familjepension.

Vid fastställande av pension efter den som vid sin död var ledamot av riksdagen eller uppbar sjukpension äger även 14 § andra stycket motsvarande tillämpning.

21 § Rätten till familjepension upphör för make vid ingående av nytt äktenskap.

Inkomstgaranti

22 § En ledamot som lämnar riksdagen efter minst tre års sammanhängande tjänstgöring är från och med den tidpunkt arvodet upphör berättigad till inkomstgaranti enligt denna lag. Garantin gäller, med de begränsningar som framgår av andra och tredje styckena, till ingången av den månad varunder den ersättningsberättigade fyller 65 år. Om ledamoten åter tar plats i riksdagen upphör garantin så länge uppdraget att vara ledamot består.

För en ledamot som tjänstgjort kortare sammanhängande tid än sex år gäller inkomstgarantin ett år.

För en ledamot som tjänstgjort minst sex år men inte uppnått 40 års ålder då han lämnar riksdagen gäller inkomstgarantin i fem år.

Om särskilda skäl föreligger får riksdagens förvaltningskontor förlänga den tid under vilken garantin utgår enligt andra eller tredje stycket med högst ett år eller medge att även tjänstgöringstid som inte är sammanhängande får tillgodoräknas. Vid ett sådant beslut kan garantin bestämmas till ett lägre belopp.

23 § Hel inkomstgaranti utgör för månad under det första garantiåret för den som har en sammanhängande tjänstgöringstid av minst sex år 80 procent av pensionsunderlaget enligt 13 § andra stycket och eljest 66 procent därav. För tid därefter utgår inkomstgarantin med följande andelar av pensionsunderlaget i förhållande till ledamotens tjänstgöringstid i riksdagen.

66	procent	efter	minst	12	år
60.5	procent	efter	minst	11	år men ej 12 år
55	procent	efter	minst	10	år men ej 11 år
49.5	procent	efter	minst	9	år men ej 10 år
44	procent	efter	minst	8	år men ej 9 år
38.5	procent	efter	minst	7	år men ej 8 år
33	procent	efter	minst	6	år men ej 7 år

24 § Inkomstgarantin minskas med vad ledamoten uppbar i form av sjukbidrag och förtidspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring under den tid inkomstgarantin utgår.

Inkomstgarantin minskas dessutom med följande inkomster.

1. Inkomst som är pensionsgrundande enligt 11 kap. 2 och 3 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring.

2. Sådan inkomst av anställning eller uppdrag utomlands som inte beskattas i Sverige.

3. Kompletterande delpension.

4. Pension och livränta i andra fall än som avses i första stycket.

Minskningen på grund av inkomster som avses i andra stycket beräknas som en tolfedel av skillnaden mellan å ena sidan 65 procent av inkomsten beräknad per kalenderår och å andra sidan ett belopp som svarar mot två gånger det basbelopp som enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för det år inkomstgarantin avser. Om inkomstgarantin inte utgår under hela kalenderåret skall vid minskningen endast medräknas inkomster och

delar av basbelopp som hänför sig till tid då inkomstgarantin utgår. Minskningen fördelas därvid på det antal kalendermånader under vilka garantin utgår.

Om hel inkomstgaranti inte utgår avkortas minskningen i motsvarande mån.

25 § Ett efterlevandeskydd utgår efter den som vid sin död var berättigad till inkomstgaranti i annat fall än som avses i 22 § andra stycket. Skyddet tillkommer efterlevande barn som inte fyllt 19 år. Om särskilda omständigheter föreligger kan riksdagens förvaltningskontor bevilja efterlevandeskydd även till efterlevande make.

Efterlevandeskyddet utgör för månad för en förmånsberättigad fem procent av pensionsunderlaget och för två eller flera förmånstagare sammantaget tio procent av pensionsunderlaget. Beloppet fördelas lika mellan flera förmånstagare.

Utgår inte hel inkomstgaranti reduceras efterlevandeskyddet i motsvarande mån.

Ett beslut om efterlevandeskydd till make kan omprövas.

26 § Den som vill komma i åtnjutande av inkomstgaranti eller efterlevandeskydd skall göra ansökan hos riksdagens förvaltningskontor. Inkomstgaranti kan inte utgå för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden. Efterlevandeskydd kan inte utgå för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Grupplivförsäkring

27 § § Ledamöterna är grupplivförsäkrade på riksdagens bekostnad.

Representationsbidrag

28 § Representationsbidrag utgår till talmannen med samma belopp som utgår till statsministern. Till vice talman utgår representationsbidrag med en sjättedel därav.

Tillämpningsföreskrifter m. m.

29 § Riksdagens förvaltningskontor meddelar tillämpningsföreskrifter till denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988 då ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens ledamöter skall upphöra att gälla.

2. Den som vid lagens ikraftträdande är eller tidigare har varit ledamot eller ersättare för ledamot skall fortfarande omfattas av äldre bestämmelser om pension, dock att ålderspension som utges med tillämpning av bestämmelserna i 14–17 §§ ersättningsstadgan (1971:1197) skall beräknas till det högre belopp som följer av bestämmelserna i 15 § nya lagen.

3. Den nya lagens bestämmelser om inkomstgaranti tillämpas för den som den 1 juli 1988 var ledamot eller tjänstgjort som ersättare under minst tre år, om han senast den 15 oktober 1988 avgett en skriftlig förklaring till riksdagens förvaltningskontor att han önskar omfattas av bestämmelserna om inkomstgaranti i stället för den gamla lagens bestämmelser om visstids-pension och avgångsvederlag.

Riksdagsarvodet oktober 1987 = 18 111:- gällersom underlag för beräkningen av garantier.

a	b	c	d	e	f	g
Hel inkomstgaranti	Inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete	65 % av inkomsten enl. b	Avdrag med 2 basbelopp	Återstående minskning efter basbeloppsavdrag = reduceringsbeloppet	Inkomstgaranti efter reduktion	Inkomstgaranti efter reduktion + inkomst Summa kronor
				c - d	a - e	b + f
12 riksdagsår	50 000	32 500	51 600	0	143 436	193 436
66 % av 18 111	75 000	48 750	51 600	0	143 436	218 436
= 11 953 kr/mån	100 000	65 000	51 600	13 400	130 036	230 036
	125 000	81 250	51 600	29 650	113 786	238 786
12 x 11 953	150 000	97 500	51 600	45 900	97 536	247 536
= 143 436	175 000	113 750	51 600	62 150	81 286	256 286
	200 000	130 000	51 600	78 400	65 036	265 036
	225 000	146 250	51 600	94 650	48 786	273 786
	250 000	162 500	51 600	110 900	32 536	282 536
	275 000	178 750	51 600	127 150	16 286	291 286
	300 000	195 000	51 600	143 400	36	300 036
	300 055	195 036	51 600	143 436	0	300 055

a	b	c	d	e	f	g
Inkomstgaranti	Inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete	65 % av inkomsten enl. b	Avdrag med 2 basbelopp	Återstående minskning efter basbeloppsavdrag = reduceringsbeloppet	Inkomstgaranti efter reduktion	Inkomstgaranti efter reduktion + inkomst Summa kronor
				c - d x tjfaktor	a - e	b + f
				tjfaktor 0,75		
9 riksdagsår	79 385	51 600	51 600	0	107 580	186 965
66 % av 18 111	100 000	65 000	51 600	10 050	97 530	197 530
= 11 953 x 0,75	125 000	81 250	51 600	22 238	85 342	210 342
(tjänstetidsfaktor)	150 000	97 500	51 600	34 425	73 155	223 155
= 8 965 kr/mån	175 000	113 750	51 600	46 613	60 967	235 967
	200 000	130 000	51 600	58 800	48 780	248 780
12 x 8 965 =	225 000	146 250	51 600	70 988	36 592	261 592
107 580 kr/år	250 000	162 500	51 600	83 175	24 405	274 405
	300 060	195 039	51 600	107 580	0	300 060
				tjfaktor 0,50		
6 riksdagsår	79 385	51 600	51 600	0	71 712	151 097
66 % av 18 111	100 000	65 000	51 600	6 700	65 012	165 012
= 11 953 x 0,5	125 000	81 250	51 600	14 825	56 887	181 887
(tjänstetidsfaktor)	150 000	97 500	51 600	22 950	48 762	198 762
= 5 976 kr/mån	175 000	113 750	51 600	31 075	40 637	215 637
	200 000	130 000	51 600	39 200	32 512	232 512
12 x 5 976 =	225 000	146 250	51 600	47 325	24 387	249 387
71 712 kr/år	250 000	162 500	51 600	55 450	16 262	266 262
	300 035	195 023	51 600	71 712	0	300 035